

УДК: 339.132.2

ОЦІНКА ГНУЧКОСТІ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА-ВИРОБНИКА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА

**КВЯТКО Т.М., АСПИРАНТ, ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

В статті наведено результати розробки та апробації методики встановлення ступеня адекватності товарної політики виробника свинини, що ґрунтується на визначенні фактичного часового лагу між моментами зміни попиту та пропозиції на локальному ринку продукції свинарства.

The results of developing and usage of pork-producer's product policy equality estimation methodic to the supply and demand dynamics on the local market are considered in the article. The proposed methodic are grounded on estimation of achieved time-gap between supply- and demand- volume fluctuations on the local pork-market.

Постановка проблеми. Аналізуючи характеристики внутрішнього ринку свинини, можна зазначити, що подальший розвиток негативних подій, які на ньому відбуваються та поглиблення кризових явищ в економіці держави призведе до порушення продовольчого балансу країни в цілому, а відтак до темпів зниження економічного розвитку України. В свою чергу відмітимо, що кон'юнктура даного товарного ринку залежить від об'єктивних та суб'єктивних факторів, під дією яких відбуваються зміни в обсягах попиту та пропозиції, які через механізм формування кон'юнктури, визначають фактичні ціни на продукцію. При цьому існує певний проміжок часу між моментами коливань попиту та пропозиції й відповідними реакціями на них. А тому, актуальність проблем пов'язаних з формуванням відповідного рівня кон'юнктури ринку свинини та реакцій на її зміни, всіх учасників ринкових взаємовідносин не викликає жодних сумнівів.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом із розвитком

ринкових взаємовідносин та поглибленням кризових явищ на ринку продовольства з'явилося чимало, як вітчизняних, так і зарубіжних, наукових праць, присвячених вивченню формування та розвитку кон'юнктурних характеристик даного товарного ринку. Дослідженням відповідних питань займалися В.Г. Андрійчук, П.Т. Саблук, І.О. Піддубний, О.О. Красноручський та багато інших.

Проте, враховуючи реалії сьогодення, ми можемо зауважити, що і нині залишаються невирішеними питання вчасного реагування товаровиробників на зміни попиту на локальному ринку продукції свинарства.

Мета дослідження. Метою виконання дослідження є опрацювання методичного підходу до оцінки ступеня адекватності товарної політики виробника свинини, що ґрунтується на визначенні фактичного часового лагу між моментами зміни попиту та пропозиції на локальному ринку продукції свинарства.

Виклад основного матеріалу. Наразі, розвиток та ефективне функціонування внутрішнього ринку продукції свинарства, а також рівень забезпеченості економіки цією продукцією, визначається механізмом формування попиту та пропозиції даного товарного ринку. В свою чергу, попит на продукти забою свиней в основному формується за рахунок біологічних потреб населення, переробної промисловості та потреб експортерів. Проте в основі формування сукупного попиту об'єктових ринків продукції тваринницької галузі лежить рівень реальних доходів потенційних споживачів. В свою чергу невід'ємною складовою кон'юнктури внутрішнього ринку свинини є обсяг формування пропозиції, що виступає вторинним елементом по відношенню до сформованого у кожен проміжок часу обсягу попиту. Однак механізм формування взаємозв'язків усіх учасників внутрішнього ринку продукції свинарства відбувається хаотично, що в подальшому негативно впливає на концентрацію капіталу всередині маркетингової компоненти інфраструктури товарного ринку. При цьому дана ситуація стимулює невірноважений розвиток активних та пасивних

факторів, які впливають на динаміку формування попиту та пропозиції на ринку продовольства, дія яких займає певний проміжок часу між виникненням значущих явищ та відповідними змінами в кон'юктурі ринку. [1] Кон'юнктура ж ринку продукції свинарства здійснює опосередкований вплив на функціонування всіх суб'єктів господарювання. В свою чергу, варто відзначити, що коливання попиту є первинною реакцією учасників даного товарного ринку, яка спричиняє зміни в кон'юктурі ринку та зумовляє відповідні реакції виробників і постачальників, що знов-таки впливає на кон'юктуру внутрішнього ринку продукції свинарства. Зростання проміжку часу між зміною попиту та реакцією на неї (пропозицією) стимулює розвиток дефіцитних явищ на внутрішньому ринку м'яса свиней. А тому ми вважаємо, що на сьогоднішній день вкрай важливо для кожного локального ринку чітко визначити часовий лаг між змінами коливання попиту та пропозиції.

В нашому дослідженні, в якості індикатора стану кон'юктури ринку ми спробуємо використати коливання обсягу пропозиції. При цьому даний індикатор є релевантним для кон'юктури внутрішнього ринку та опосередкованим по відношенню до коливань попиту, тобто реакції споживачів на зміни в кон'юктурі. Таким чином, ключовими подіями, що нами будуть відслідковуватися та описуватися при виконанні даної частини дослідження є приріст (зменшення) обсягу пропозиції свинини та приріст (зменшення) обсягу попиту на свинину у певному (короткостроковому) періоді. При цьому особливості технологічного циклу виробництва свинини дозволяють зробити припущення щодо часового лагу між двома вказаними подіями.

Дослідження механізму формування кон'юктури ринку свинини та реакцій на її зміни, що відбуваються на мікрорівні, нами було виконане на основі даних про виробничо-комерційну діяльність СВК "Зірка" Куйбишевського району Запорізької області, що спеціалізується на виробництві та реалізації свинини (табл. 1).

Таблиця 1

**Прирости (зменшення) пропозиції та попиту на локальному
ринку свинини за даними СВК "Зірка" у 2007-2009 рр.**

Період	Приріст (зменшення) пропозиції (обсяг виробництва продукції в періоді), т	Приріст (зменшення) попиту (обсяг реалізації продукції в періоді), т
01.01.2007 — 31.03.2007	42,7	39,2
01.04.2007 — 31.06.2007	47,2	44,4
01.07.2007 — 30.09.2007	69,1	54,2
01.10.2007 — 31.12.2007	28,2	24,5
01.01.2008 — 31.03.2008	24,1	20,2
01.04.2008 — 31.06.2008	22,1	17,5
01.07.2008 — 30.09.2008	9,5	4,0
01.10.2008 — 31.12.2008	7,5	4,9
01.01.2009 — 31.03.2009	11,0	9,5
01.04.2009 — 31.06.2009	34,6	29,7
01.07.2009 — 30.09.2009	28,5	24,6
01.10.2009 — 31.12.2009	26,3	22,3

При цьому, в ході виконання дослідження, нами була побудована економіко-математична модель, що дозволяє визначити, як часовий лаг між реакцією споживачів та постачальників свинини на локальному ринку, так і математично обґрунтувати залежності, що виникають в процесі формування обсягів пропозиції.

Тенденції коливань обсягів виробництва та продажу м'яса свиней (на прикладі СВК "Зірка") проілюстровано на рис. 1.

Отже, у розглянутому періоді (2007-2009 рр.) тенденція розвитку обсягів виробництва та реалізації продукції свинарства у даному господарстві була спадаючою. При цьому підприємство досить активно реагує на зміни попиту, які відбуваються на локальному ринку, тобто рівень коливань обсягів пропозиції продуктів забою свиней в кооперативі змінюється в залежності від динаміки обсягів попиту на вказаному ринку. Проте в господарстві (на протязі всього періоду, що досліджувався) обсяги виробництва продукції свинарства дещо перевищують рівень попиту (рис. 1), що, в свою чергу, становить резерв для зростання рівня попиту населення на свинину, але не в значних обсягах.

Рис. 1. Динаміка обсягів пропозиції та попиту продукції свинарства СВК "Зірка" у 2007-2009рр., т

В ході виконання дослідження нами було вивчено ступінь адекватності реагування даного підприємства на зміни кон'юнктури відповідного локального ринку, для чого ми використали показники приростів обсягів попиту та пропозиції (рис. 1).

Результати вирівнювання показників (рис. 1) були виконані на основі поліноміального згладжування. При подальшому моделюванні нами було зроблене припущення про те, що за умови близького до ідеального функціонування системи планування товарної політики у відповідності до результатів планомірного та безперервного прогнозування попиту, часовий лаг між подією зміни попиту та реакцією постачальника, тобто зміною пропозиції, не має перевищувати тривалості короткострокового періоду планування. Виходячи з цього, нами була складена така система рівнянь, що описує процес реагування виробника на зміни прогнозованої величини попиту:

$$\begin{cases} Y_1 = 0,0861 x^2 - 225,3x + 147422 \\ Y_2 = 0,0869 x^2 - 227,44 x + 148755 \\ Y_1 = Y_2 \end{cases} \quad (1)$$

Розв'язання даної системи рівнянь дозволяє визначити фактичний часовий лаг між подією (моментом зміни попиту) та реакцією (моментом зміни пропозиції) на неї:

$$x = 6,25 \quad (2)$$

В даному випадку розрахований показник дорівнює семи календарним дням, що свідчить про високий ступінь адекватності товарної політики даного виробника динаміці кон'юнктури

відповідного локального ринку продукції свинарства.

Застосування запропонованої методики дозволяє оцінювати ступінь адекватності товарної політики динаміці локального ринку для умов конкретного підприємства.

Висновки. Характер взаємодії всіх суб'єктів товарного ринку визначається дією активних та пасивних факторів, що визначають динаміку кон'юнктури ринку продовольства. Остання ж, в свою чергу, здійснює опосередкований вплив на функціонування учасників ринку. Результати проведеного нами дослідження дозволили формалізувати існуючі фактори формування кон'юнктурних характеристик даного ринку, визначити механізми їх впливу на економічну політику виробників та посередників, а також опрацювати методику дослідження ступеня адекватності товарної політики виробника змінам кон'юнктури ринку.

Література.

1. Красноруцький О.О., Квятко Т.М. Формування взаємовідносин суб'єктів внутрішнього ринку продукції свинарства /О.О.Красноруцький, Т.М.Квятко// Збірник наукових праць: 35 років кафедри економіки підприємств і соціально-трудових відносин. – Кам'янець-Подільський; 2009. – Вип. 17, Т. 3. – С. 20 – 24.

2. Онегіна В.М. Державне регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників [монографія] / Вікторія Михайлівна Онегіна. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 590 с.